

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
V L A D A

Broj: 02/1-36-18718/24
Tuzla, 04.06.2024. godine

Na osnovu člana 5. i 29. Zakona o Vladi Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 17/00, 1/05, 11/06, 13/11 i 15/17), Vlada Tuzlanskog kantona na sjednici održanoj dana 04.06.2024. godine, donosi

ZAKLJUČAK

I

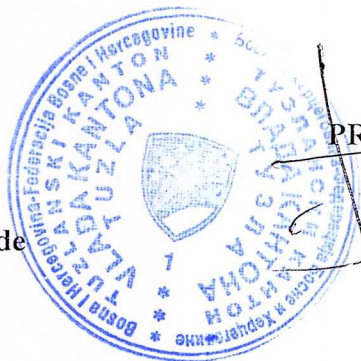
Prihvata se Informacija Ministarstva za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu u 2023. godini.

II

Informacija iz tačke I ovog Zaključka uputit će se Skupštini Tuzlanskog kantona na razmatranje.

DOSTAVITI:

- 1 x Skupštini Tuzlanskog kantona
- 1 x Ministarstvu za kulturu, sport i mlade
- 1 x Evidenciji
- 1 x a/a

PREMIJER KANTONA

Irfan Halilagić

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Ministarstvo

INFORMACIJA
o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu u 2023. godini

maj 2024. godine

Sadržaj

UVOD	3
Stanje u oblasti mladih	4
1.1 Stanje institucionalnog i normativnog okvira u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH	4
1.2 Stanje institucionalnog okvira na području Tuzlanskog kantona	5
1.3 Stanje institucionalnog okvira na području lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona.....	7
1.4 Vijeće mladih Tuzlanskog kantona	8
1.5 Demografska kretanja mladih sa područja Tuzlanskog kantona.....	9
1.6 Mladi, formalno obrazovanje i cjeloživotno učenje	11
1.7 Nezaposlenost mladih.....	13
Finansijska podrška mladima iz sredstava Budžeta Tuzlanskog kantona za 2023. godinu	13
1.8 Osiguravanje prilika za samozapošljavanje mladih sa područja Tuzlanskog kantona	14
1.9 Unapređivanje politike stambenog zbrinjavanja mladih na području Tuzlanskog kantona	15
1.10 Unapređivanje natalitetne politike na području Tuzlanskog kantona	15
1.11 Promicanje omladinskog aktivizma na području Tuzlanskog kantona	16
1.12 Ostale aktivnosti ministarstva u cilju poboljšanja kvaliteta življenja mladih na području Tuzlanskog kantona	18
Podrška mladima u 2023. godini	18
1.13 Podrška Ministarstva civilnih poslova BiH omladinskim programima u 2023. godini	18
1.14 Poticaji mladima od strane Federalnog ministarstva kulture i sporta	19
1.15 Poticaji mladima iz Budžeta Tuzlanskog kantona.....	20
1.16 Podrška mladima iz budžeta lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona	21
Smjernice za unapređenje položaja mladih i razvoj programa u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona za 2024.godinu	23

UVOD

U skladu sa Programom rada Vlade i Skupštine Tuzlanskog kantona za 2024. godinu, Ministarstvo za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Ministarstvo) je izradilo Informaciju o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu za 2023. godinu (u daljem tekstu: Informacija). Uzimajući u obzir da je pitanje mladih jedno od pitanja prema kojem se mora pokazati poseban senzibilitet, a koje se direktno i indirektno veže za različite oblasti i resorne nadležnosti različiti organa i organizacija, Ministarstvo je pokušalo obuhvatiti najznačajnija pitanja mladih ali sa fokusom na ona pitanja i informacije koje se odnose na resornu nadležnost Ministarstva i sprovođenje programa i aktivnosti koje su usmjerene prema mladima, a koje se izdvajaju iz Budžeta Tuzlanskog kantona i lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona. Informacija je bazirana na podacima dobivenim od različitih subjekata uključujući 12 lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona, Federalni zavod za statistiku, JU Službu za zapošljavanje Tuzlanskog kantona, Vijeće mladih Tuzlanskog kantona, drugih nivoa vlasti, te evidencije Ministarstva. Bitno je za napomenuti da Ministarstvo tražene podatke za 2023. godinu nije zaprimilo od jedne lokalne zajednice sa područja Tuzlanskog kantona i to općine Teočak. Prikupljeni podaci su prikazani u tabelama te dodatno interpretirani kroz objašnjenja u kraćim tekstovima. Razvoj i kreiranje politike prema mladima temelji se na preporukama relevantnih europskih dokumenata (Europska Povelja Vijeća Evrope o sudjelovanju mladih u životu na lokalnoj i regionalnoj razini; Bijela knjiga Europskog povjerenstva, 11 indikatora omladinske politike Vijeća Evrope i Europskog omladinskog foruma), Rezolucije o mladima u BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj: 12/03) i Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine. Informacija daje uvid u realizirane programe i aktivnosti u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona, aktivnosti Vijeća mladih Tuzlanskog kantona kao i osnovne informacije o funkcionisanju vijeća mladih organizovanim na lokalnom nivou, te određene informacije o obrazovnoj strukturi zaposlenih i nezaposlenih mladih, aktivizmu mladih, tržištu rada i migracijama. Pored toga, u Informaciji se mogu pronaći podaci o izdvojenim sredstvima za podršku mladima od strane državnog, federalnog i kantonalnog ministarstva a koja su u direktnoj nadležnosti resorno nadležnih organa vlasti za oblast mladih, kao i jedinica lokalne samouprave na području Tuzlanskog kantona. Dostavljeni podaci od strane lokalnih zajednica ukratko su prezentirani u ovom dokumentu, čime se stiče šira slika o stanju u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona. Važno je istaći da pored sredstava koja se izdvajaju iz Budžeta Ministarstva i drugi resori, odnosno druga ministarstva Tuzlanskog kantona u sklopu svojih programa imaju aktivnosti koje se direktno ili indirektno odnose na mlade.

Stanje u oblasti mladih

U ovom dijelu Informacije predstavljene su ključne institucije i subjekti omladinske politike. Navode se osnovne informacije o stanju institucionalnog i normativnog okvira u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH, Tuzlanskom kantonu, te lokalnim zajednicama na području Tuzlanskog kantona.

1.1 Stanje institucionalnog i normativnog okvira u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH

Na području Bosne i Hercegovine ne postoji centralizovan sistem kada je u pitanju omladinska politika. Pri Ministarstvu civilnih poslova u okviru Sektora za obrazovanje uspostavljen je Odsjek za mobilnost i mlade. Međutim, na državnom nivou ne postoje konkretni programi usmjereni na omladinske politike, već su aktivnosti više usmjerene na koordinaciju aktivnosti i razmjene podataka sa domaćim i međunarodnim institucijama nadležnim za oblast mladih. Također, na nivou Bosne i Hercegovine još uvijek ne postoji zakon koji regulira opća pitanja mladih niti „krovno“ tijelo mladih. Značajan korak učinjen je 2004. godine kada je osnovana Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH, kao stalno tijelo Vijeća ministara BiH. Komisija djeluje pri Ministarstvu civilnih poslova BiH i nadležna je za koordinaciju aktivnosti svih aktera od značaja za promociju i zaštitu uloge i pozicije mladih BiH. Međutim, Vijeće ministara BiH do danas nije usvojilo niti je u proceduru stavio okvirni zakon o mladima BiH. Na nivou Federacije BiH, Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine uređuje pitanja koja su od značaja za status, egzistenciju i djelovanje mladih u BiH, te pokušava da brigu o mladima institucionalizira i da primjeni strateški pristup u rješavanju problema mladih. Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine usvojen 2010. godine, institucionalno i budžetski reguliše implementaciju politike prema mladima na svim nivoima vlasti: od državnog preko resornih federalnih ministarstava do nivoa kantona i općina. Prema Zakonu o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, organi javne uprave na svim nivoima vlasti su zaduženi za pružanje podrške mladima, te usvajanje i implementaciju strategije prema mladima. Njegovim usvajanjem stvoreni su preduslovi za učešće mladih u procesu odlučivanja, definisana su prava i obaveze mladih, te način organizovanja mladih. Na temelju zakonskih odredbi u Federaciji BiH predviđeno je osnivanje Komisije za mlade, na federalnom, kantonalnom i općinskom nivou vlasti, koja bi trebala predstavljati ključnu kariku u dijalogu između mladih i nadležnih institucija. Također, predviđeno je i formiranje Vijeća mladih Federacije BiH kao krovne organizacije mladih, prema trenutno dostupnim podacima u sastavu Vijeća mladih Federacije BiH ulazi preko 100 omladiniskih organizacija sa područja Federacije BiH. Federalno ministarstvo kulture i sporta u svojoj organizacionoj strukturi ima Sektor za mlade. Ovaj sektor obavlja poslove koji se odnose na: ukupne institucionalne mehanizme brige vlasti prema mladima, saradnju i koordinaciju zadataka sa omladinskim sektorom i omladinskim udruženjima na istraživanju o potrebama i problemima mladih, kao i na definisanju i predlaganju federalne strategije prema mladima, uspostavljanje i održavanje sveobuhvatne baze podataka o mladima u saradnji sa drugim institucijama u Federaciji BiH, aktivnosti u vezi informisanja mladih i jačanja uključivanja mladih u procese odlučivanja, definisanje, utvrđivanje i provođenje programa djelovanja za mlade u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, planiranje posebnih sredstava pri usvajanju Budžeta za izvršavanje zadataka koji proizilaze iz Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, praćenje realizacije postojećih programa u oblasti mladih na federalnom nivou, koordiniranje međunarodne saradnje koja se odnosi na mlade, određivanje procedure obuke i sertifikacije službenika za mlade, izradu analiza, izvještaja, informacija, elaborata, studija, programa, planova, procjena i drugih stručnih, informativnih, planskih, dokumentacionih i analitičkih materijala u oblasti mladih, stručnu obradu sistemskih rješenja od značaja za mlade, vrši i druge poslove u cilju zaštite interesa mladih.

1.2 Stanje institucionalnog okvira na području Tuzlanskog kantona

Efikasno oblikovanje i implementacija politike prema mladima na kantonalnom i općinskom nivou zahtijeva definisanje institucionalnog okvira koji jasno opisuje aktere koji se bave (ili bi se trebali baviti) pitanjima mladih, ukazuje na djelokrug rada pojedinih aktera te mehanizam komunikacije između aktera koji su uključeni u proces oblikovanja i implementacije politike prema mladima. Kada je u pitanju Tuzlanski kanton za oblast mladih resorno je nadležno ovo Ministarstvo osnovano 2018. godine, te je od tada po prvi puta oblast mladih obuhvaćena i u institucionalnom i normativnom smislu. Poslove koji su vezani za oblast mladih obavljalo je Odjeljenje za sport i mlade, a od oktobra 2023. godine Odsjek za kulturu i mlade u okviru Odjeljenja za kulturu, sport i mlade. Kako odgovornost pružanja podrške mladima prema Zakonu o mladima Federacije Bosne i Hercegovine imaju svi nivoi vlasti u Federaciji BiH, i Tuzlanski kanton ima propisane obaveze u ovoj oblasti. Prije svega to se odnosi na osiguranje minimuma mjera koje se odnose na rad sa mladima i planove aktivnosti mladih, kao i mehanizme i kapacitete koji uključuju:

1. osiguranje prikladnog prostora za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;
2. osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine, grada ili kantona;
3. određivanje nadležne općinske, odnosno gradske službe za pitanja mladih;
4. osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade dodijeljujući ih putem javnog poziva s kriterijima, u skladu s evropskim principima u radu javnih uprava;
5. profesionalni razvoj i usavršavanje službenika/ce za mlade te jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom sa mladima i omladinskim aktivnostima;
6. osnivanje komisije za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela, odnosno pri skupštini kantona koja će se u okviru svoje nadležnosti baviti pitanjima mladih, a u čijem radu će učestvovati predstavnici/ce općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih;
7. uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih i kantonalnih strategija prema mladima u čijem će radu učestvovati predstavnici/e vijeća mladih ili omladinskih udruženja;
8. istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategije prema mladima;
9. pružanje podrške radu općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih.

Od Zakonski propisanog minimuma mjera Ministarstvo je od osnivanja do 2023.godine uradilo sljedeće:

1. osiguralo je prostor za mlade Vijeću mladih Tuzlanskog kantona u smislu plaćanja prikladnog prostora za mlade, rad sa mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguravanje plaćanja troškova njegovog održavanja i angažman ili stipendiranje lica zaduženog za rad i funkcionisanje prostorija Vijeća mladih Tuzlanskog kantona;
2. u Budžetu Tuzlanskog kantona osigurana je budžetska stavka vezana za pitanja mladih;
3. za općinski/gradski ured zadužene su lokalne zajednice;
4. osigurano je finansiranje projekata za mlade na godišnjem nivou i raspodjela na temelju javnog poziva sa prethodno utvrđenim kriterijima;
5. na polju usavršavanja nisu poduzimani nikakvi konkretni koraci, ali je Ministarstvo kontinuirano imalo komunikaciju sa višim i nižim nivoima vlasti, u cilju pravovremenog informisanja svih relevantnih aktera, a u vezi sa edukacijama i seminarima koje organizuju međunarodne institucije, također Ministarstvo je stupilo u kontakt sa organizatorom obuka za certificiranje službenice/ka za mlade,

6. Komisija za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona osnovana je pri Skupštini Tuzlanskog kantona, međutim uprkos inicijativi iz 2021.godine koju je podnijelo Ministarstvo kako bi se u rad ove Komisije uvrstio predstavnik Vijeća mladih Tuzlanskog kantona ni u 2023. godini nemamo nikakve značajnije pomake kada je u pitanju ova inicijativa;
7. Vlada Tuzlanskog kantona usvojila je Strategiju prema mladima u 2020. godini, a ista je od strane Skupštine Tuzlanskog kantona usvojena februaru 2021. godine.
8. Ministarstvo je u 2023. godini intenzivno radilo na prikupljanju informacija od strane svih relevantnih aktera u oblasti mladih uključujući institucije, organizacije i druga pravna lica koja su u 2022. i u 2023. godini implementirala projekte koji su uticali na poboljšanje stanja u oblasti mladih i na realizaciju mjera usmjerenih ka ispunjenju strateških ciljeva planiranih Strategijom prema mladima 2020.-2024. godine, a u cilju izrade Izvještaja o realiziranim projektima iz Strategije prema mladima 2020.-2024.godine.
9. Ministarstvo je kontinuirano u 2023. godini saradivalo sa Vijećem mladih Tuzlanskog kantona, te je uložilo velike napore kako bi isto unaprijedilo nivo aktivnosti, a sve u cilju otklanjanja prepreka u radu Vijeća mladih, prvenstveno nastalih istekom mandata lica imenovanih u upravljačko i predstavničko tijelo. Na ovaj način se osigurava poštovanje zakonskih odredbi i pronalazak partnera i sagovornika u radu u oblasti mladih. Ministarstvo je uložilo značajne napore kako bi animiralo sve lokalne zajednice na čijem području egzistiraju vijeća mladih da se odazovu i učestvuju u radu skupštine.

Važno je za napomenuti da je Ministarstvo u skladu sa Zakonom o mladima Federacije Bosne i Hercegovine u svojim programima djelovanja za mlade koji se tiču stambenog zbrinjavanja, subvencija troškova dječijih vrtića, samozapošljavanja **proširilo definiciju starosne dobi mladih** iz člana 4. Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine **do navršenih 35. godina života**, te s tim u vezi svi prikazani podaci u Informaciji obuhvataju lica sa područja Tuzlanskog kantona do navršenih 35. godina života. Ministarstvo od svog osnivanja 2018. godine kontinuirano radi na unapređenju životnog standarda mladih Tuzlanskog kantona. Uzimajući u obzir visoke cijene i nizak standard življenja, te nedostatak mogućnosti pristojnih uslova za formiranje i širenje porodice, Ministarstvo je još u 2021. godini po prvi put omogućilo mladim roditeljima sa područja Tuzlanskog kantona da subvencioniraju troškove boravka djece u predškolskim ustanovama. S obzirom da se program u 2021. godini pokazao vrlo uspješnim, Ministarstvo je sa njegovim provođenjem nastavilo kontinuirano svake godine, što je rezultiralo činjenicom da je 2023. godina bila godina ogromne zainteresovanost mladih sa područja Tuzlanskog kantona za program, te je za isti pristiglo 450 prijava, dok su sredstva dodijeljena za 161 podnosioca prijave. Analizom realizovanog programa u 2023. godini utvrđeno je da su svi podnosioci potpunih prijava ostvarili pravo na subvenciju, njih 161, te da se najveći broj prijava odnosio na jedno dijete. Također Ministarstvo finansijski, putem Javnih poziva, podržava projekte omladinskih udruženja i fondacija, u cilju jačanja omladinskog aktivizma na području Tuzlanskog kantona, te omogućavanja kvalitetnog sadržaja u svim lokalnim zajednicama. Iz godine u godinu realizacijom Javnih poziva za projekte omladinskih udruženja Ministarstvo je uvidjelo da je neophodno značajno raditi na jačanju kapaciteta omladinskog sektora i omladinskih udruženja. Najznačajniji partneri u jačanju omladinskog sektora su lokalne zajednice koje prije svega moraju uspostaviti spisak omladinskih udruženja, a neophodno je uspostaviti i bazu organizacija koje rade sa mladima i sprovode programe za mlade kako bi se jednostavno pronašli partneri za realizaciju projekata namijenjenih mladima. Prema Izvještajima Vijeća mladih Tuzlanskog kantona iz prethodnih perioda omladinski aktivizam na području Kantona je na nezavidnom nivou pa tako Srebrenik skoro da nema aktivno udruženje mladih i Vijeće mladih, dok je situacija u Čelici dosta drugačija jer je to jedna od općina sa možda najvećim

procentom omladinskih aktivista u odnosu na broj stanovnika. Najkritičnija situacija je u Teočaku, koji ima mali broj mladih, pa posljedično je nizak i omladinski aktivizam na području navedene općine.

1.3 Stanje institucionalnog okvira na području lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona

Postojanje institucionalnog okvira doprinosi dugoročnom razvoju sektora mladih i strateškom promišljanju o problemima mladih. Prema Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine institucionalni okvir oblikovanja i implementacije politike prema mladima na lokalnom nivou čine:

- Referent/saradnik/slужbenik za mlade,
- Komisija za mlade i
- Vijeće mladih.

U cilju analize institucionalnih kapaciteta za oblikovanje i implementaciju politike prema mladima u Tuzlanskom kantonu, Ministarstvo je od lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona tražilo podatke o stanju institucionalnog okvira za 2023. godinu. Prema dostavljenim podacima Grad Tuzla je u potpunosti implemenirao Zakonom o mladima Federacije Bosne i Hercegovine propisane obaveze, a podaci za sve lokalne zajednice sa područja Tuzlanskog kantona predstavljeni su u sljedećoj tabeli:

Pregled institucionalnog okvira za implementaciju politike prema mladima na lokalnom nivou u Tuzlanskom kantonu¹

Općina/Grad	Komisija za pitanja mladih	Vijeće za mlade	Referent/saradnik/slужbenik za mlade	Strategija prema mladima
Tuzla	✓	✓	✓	✓
Gračanica	✓	✓	✓	☛
Gradačac	✓	✓	×	☛
Živinice	✓	×	✓	✓
Lukavac	✓	✓	✓	✓
Srebrenik	✓	✓	✓	–
Kalesija	✓	×	×	×
Kladanj	✓	✓	×	☛
Banovići	✓	×	✓	×
Doboj Istok	✓	×	✓	×
Sapna	✓	×	×	×
Čelić	✓	✓	×	×

Napomena: ✓ - postoji/djeluje; × - ne postoji/ne djeluje; ☛ - poduzete aktivnosti kako bi u skorije vrijeme postojalo/djelovalo

Napomena: Teočak do momenta izrade Informacije nije dostavio tražene podatke.

Iz tabelarnog pregleda je vidljivo da još uvijek značajan broj lokalnih zajednica nema referenta/saradnika/slужbenika za mlade što je osnova za funkcionisanje organa uprave i dalji razvoj u oblasti mladih, te je od izuzetnog značaja da lokalne zajednice koje nemaju riješeno to pitanje pristupe zapošljavanju odnosno popunjavanju radnog mjesta u čijem opisu poslova će biti rad sa mladima. Imenovanje referenta/saradnika/slужbenika za mlade koji bi bio zadužen za poslove koji se odnose na oblikovanje i implementaciju politike prema mladima i

¹ Podaci dostavljeni od lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona

saradnju sa drugim gradskim/općinskim službama, u znatnoj mjeri bi osnažilo institucionalne kapacitete gradskih/općinskih vlasti u provođenju politike prema mladima. Takođe, od velikog značaja je rješavanje i drugih institucionalnih pitanja koja se tiču uspostavljanja Vijeća mladih u lokalnim zajednicama u kojima ista nisu uspostavljena, ali i poboljšanje rada i aktivniji rad već uspostavljenih Vijeća mladih.

1.4 Vijeće mladih Tuzlanskog kantona

Vijeće mladih Tuzlanskog kantona je krovno udruženje mladih na području Tuzlanskog kantona, zasnovano na dobrovoljnom članstvu više od 50% Vijeća mladih gradova i općina sa područja Tuzlanskog kantona. Zaduženja Vijeća mladih su sljedeća: predstavljanje i zastupanje interesa omladinskih udruženja na odgovarajućem nivou vlasti; učešće u procesu izrade i provođenje politike prema mladima; provođenje zajedničkih projekata mladih u Federaciji BiH te predstavljanje pitanja mladih na višem nivou i na međunarodnom planu. Ministarstvo je opredjeljeno ka osnaživanju Vijeća mladih Tuzlanskog kantona, a sukladno navedenom je i u svojoj Odluci o utvrđivanju uslova, kriterija i postupka za raspodjelu sredstava sa potrošačke jedinice 32010004 – Podrška mladima u 2023. godini obezbijedilo sredstva za rad Vijeća mladih Tuzlanskog kantona u smislu plaćanja prikladnog prostora za mlade, rad sa mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja i angažman ili stipendiranje lica zaduženog za rad i funkcionisanje prostorija vijeća mladih, a što je propisano Zakonom o mladima Federacije Bosne i Hercegovine. Benefiti postojanja krovnog vijeća mladih na području Kantona su višestruki, posebice u pogledu sinergijskog pristupa koji omogućava izradu sistema kontinuiranog unapređenja i poboljšanja položaja mladih ljudi u Tuzlanskom kantonu, a u skladu sa najboljim europskim praksama, posebno u domenu afirmacije aktivnijeg društvenog djelovanja mladih i stvaranju boljih uslova življenja u lokalnim zajednicama Tuzlanskog kantona.

Vijeće mladih Tuzlanskog kantona se suočilo sa nizom izazova tokom 2023. godine koji su naslijeđeni iz prethodnog perioda, što je rezultiralo teškoćama za održavanje redove izvještajno-izborne Skupštine. Ovo razdoblje je obilježeno izazovima oko uspostavljanja kvoruma, neaktivnost pojedinih lokalnih vijeća mladih i blokada redovnog rada usljed činjenice da je izabranim predstavnicima u organima upravljanja Vijeća mladih Tuzlanskog kantona istekao mandat. Krajem 2022. godine uloženi su naponi u organizaciju redovne izvještajno-izborne Skupštine, no postojali su izazovi u uspostavljanju kvoruma. Navedeni problem je nastao zbog neaktivnosti određenih lokalnih vijeća mladih, što je u konačnici rezultiralo s tri neuspješna pokušaja sazivanja Skupštine, prije nego što je kvorum konačno uspostavljen. Posljedična blokada redovnog rada je također predstavljala problem iz razloga što Vijeće mladih Tuzlanskog kantona nije moglo aplicirati za sredstva od donatora, te nije moglo djelovati ka vani. Dana 21.11.2023. godine uspješno je održana izvještajno-izborna Skupština, na kojoj su usvojeni izvještaji o radu i finansijski izvještaji za 2021. i 2022. godinu, te su usvojene izmjene i dopune Statuta, i imenovana upravljačka tijela (predsjedavajući Skupštine, Upravni odbor i Nadzorni odbor). Nakon uspješno održane izvještajno-izborne Skupštine, Vijeće mladih Tuzlanskog kantona posvetilo se rješavanju ključnih problema koji su ograničavali njegov rad. Shodno navedenom, podneseni su zahtjevi Ministarstvu pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona, te je dana 14.12.2023. godine i odobren upis promjena, u skladu sa zaključcima izvještajno-izborne Skupštine. Ubrzo je održana i konstituirajuća sjednica, te je upućen Ministarstvu zahtjev za dodjelu sredstava sa pratećom dokumentacijom. Sredstva su odobrena 21.12.2023. godine, i ista su predstavljala ključnu podršku nastavku rada te rješavanju nagomilanih dugova Vijeća mladih Tuzlanskog kantona u tekućoj godini.

Vijeća mladih Tuzlanskog kantona je uprkos nagomilanim izazovima aktivni učestvovalo u projektima i redovnim aktivnostima Vijeća mladih Federacije Bosne i Hercegovine,

pridonoseći ključnim inicijativama kao što su „Mladi su sigurica“ i izrada Federalne strategije prema mladima za period 2024-2027. Odlukom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, u oktobru 2023. godine pokrenuta je izrada navedenog strateškog dokumenta, a nositelj izrade je Federalno ministarstvo kulture i sporta, te je formirana radna grupa sa ciljem izrade navedene strategije. Vijeće mladih Federacije Bosne i Hercegovine je delegiralo jednog člana ispred Vijeća mladih Tuzlanskog kantona, kako bi dao doprinos izradi Federalne strategije, koja će obuhvatiti ključne oblasti značajne za mlade, a također će biti usklađena sa Zakonom o mladima Federacije Bosne i Hercegovine. Predstavnik Vijeća mladih Tuzlanskog kantona je također učestvovao u radu komisije za dodjelu sredstava sa potrošačke jedinice 32010004-Podrška mladima u 2023. godini za projekte omladinskih udruženja i projekte udruženja i fondacija za projekte namijenjene mladima. Ovaj doprinos reflektira posvećenost Vijeća mladih Tuzlanskog kantona u kreiranju i implementaciji inicijativa koje direktno utiču na položaj i potrebe mladih u Tuzlanskom kantonu, dok Ministarstvo prepoznaje i uvažava potencijal koji Vijeće mladih Tuzlanskog kantona ima u unapređenju stanja u oblasti mladih. Kada se izvrši komparacija u odnosu na prethodnu godinu, evidentno je da je kvalitet i kvantitet aktivnosti Vijeća mladih Tuzlanskog kantona bio u značajnom padu. Uvažavajući činjenicu da postoje objektivni razlozi koji su doveli do tog stanja, kao i da su navedeni razlozi većim dijelom otklonjeni, realno je očekivati da Vijeće mladih Tuzlanskog kantona počne djelovati u punom kapacitetu i uz stalno unapređenje aktivnosti koje realizuje. Vijeće mladih Tuzlanskog kantona je u ranijem periodu pregledom stanja na terenu iskazalo svoju zabrinutost zbog sve prisutnije pasivnosti mladih osoba, te nedostatka omladinskog aktivizma kod mladih koji nerijetko rezultira nepostojanjem omladinskih udruženja na području lokalnih zajednica iz kojih dolaze, ili neadekvatnom ili nekvalitetnom brigom lokalne vlasti. Na području Tuzlanskog kantona evidentna je pasivnost u pogledu omladinskog aktivizma, a kao glavni razlog postojanja iste nameće se smjena generacija, te nerad na stvaranju novih lidera odnosno nosilaca omladinskog aktivizma.

1.5 Demografska kretanja mladih sa područja Tuzlanskog kantona

Tuzlanski kanton ubraja se među važna prometno-geografska, demografska i društveno-ekonomska područja u Bosni i Hercegovini. Tranzitni geoprometni položaj te povoljni prirodno-geografski uslovi za naseljavanje i ekonomsku valorizaciju osnovni su pokretač društveno-ekonomskog razvoja Tuzlanskog kantona. Prema Indeksu razvijenosti Federalnog zavoda za programiranje razvoja u 2022.godini² Tuzlanski kanton je rangiran na 6. mjesto od ukupno deset kantona Federacije BiH. Prema podacima kojima raspolaže Federalni zavod za statistiku na području Tuzlanskog kantona u 2023. godini živi 430.571 stanovnika, a što je za 1.367 stanovnika manje u odnosu na 2022. godinu.³ Stavovi mladih ljudi u Bosni i Hercegovini su tema koja se godinama unazad kontinuirano razmatra. Veliki broj organizacija koje se bave pitanjima mladih provelo je niz istraživanja o mladima, počevši od uvida u njihov društveno-ekonomski status, ali i u njihove obrazovne i kulturološke potrebe, preko stope nezaposlenosti i prilika za zapošljavanje, sistema vrijednosti, do stavova o demokratiji i političkom djelovanju, evropskim integracijama, migracijama, porodici i društvenim mrežama, načinu korištenja slobodnog vremena i o životu uopšte. Nažalost, pokazatelji do kojih se došlo u istraživanjima ukazuju na negativne stavove mladih ljudi u društvu kao i činjenicu da se stanje iz godine u godinu pogoršava.

²https://fzpr.gov.ba/files/Socioekonomski%20pokazatelji%20po%20op%C4%87inama/Socioekonomski%20pokazatelji%202022_web.pdf

³ Podaci Federalnog zavoda za statistiku

	Broj mladih od 15-35 godina u 2021. godini	Broj mladih od 15-35 godina u 2022. godini	Broj mladih od 15-35 godina u 2023. godini
Tuzlanski kanton	111.403	109.172	113.564

Analizirajući podatke iz tabelarnog pregleda vidljivo je da u 2023. godini postoji ohrabrujući trend povećanja broja stanovnika na području Tuzlanskog kantona koji prema starosnoj dobi pripadaju mladima. Ističemo da je svih prethodnih godina vladao suprotan trend koji se odnosi na smanjenje populacije mladih na području Tuzlanskog kantona, te da nije bilo moguće sa sigurnošću utvrditi da li se radilo o kontinuiranom iseljavanju mladih sa područja Tuzlanskog kantona ili o smjeni generacija. Pri tome ne treba zanemariti i nizak prirodni priraštaj koji je u posljednjih nekoliko godina značajno doprinio da na području Tuzlanskog kantona imamo smanjenje broja stanovnika koji prema starosnoj dobi spadaju u kategoriju mladih. Vjerujemo da su oba navedena razloga utjecala na trend smanjenja broja mladih na području Tuzlanskog kantona. Evidentno je također da su svi nivoi vlasti alarmirani negativnim trendovima unazad nekoliko godina kreirali politike koje su usmjerene na poboljšanje položaja mladih, što je svakako moglo uticati na manji odliv navedene populacije i otvaranje eventualne perspektive za doseljavanje mladih na područje Tuzlanskog kantona. Posebno istraživanje koje je sprovedeno na području Tuzlanskog kantona prilikom izrade Strategije prema mladima 2020.-2024. pokazalo je:

- da u periodu od 2009. – 2018. broj stanovnika u Tuzlanskom kantonu se smanjio za 12% odnosno za 58.198 osoba. Pozitivno demografsko kretanje zabilježeno je samo u gradu Živinice dok je u svim ostalim gradovima/općinama Tuzlanskom kantonu prisutan trend depopulacije.
- Kritična vrijednost indeksa starosti od 40% dosegnuta je u svim gradovima/općinama Tuzlanskog kantona te se može kazati da je populacija Tuzlanskom kantonu zašla u proces starenja.
- Kontingent mladog zrelog stanovništva (20 – 29 godina) čini jednu trećinu populacije Tuzlanskog kantona te predstavlja značajan demografski potencijal Tuzlanskom kantonu.
- Prosječna vrijednost indeksa obrazovanosti u Tuzlanskom kantonu iznosi 60,34% te ukazuje na izuzetno povoljnu obrazovnu strukturu stanovništva (dvije trećine stanovništva Tuzlanskom kantonu ima završeno sekundarno ili tercijarno obrazovanje).⁴

Višak iseljenih nad doseljenima u Tuzlanskom kantonu, zajedno sa opadajućom bioreprodukcijom jasno upozorava na razmjere i posljedice depopulacije stanovništva u Tuzlanskom kantonu. Na osnovu analize prirodnog i mehaničkog kretanja stanovništva može se zaključiti da demografsku sliku Tuzlanskog kantona obilježava prirodna depopulacija, smanjenje stope nataliteta, te negativan saldo migracija, a što je nastavak negativnog trenda demografskih kretanja stanovništva koja se dešavaju najmanje posljednjih 10 godina. Strategija prema mladima, kao i Strategija razvoja kantona su ukazali na te probleme i to za razdoblje duže od posljednjih 10 godina. Analizom podataka se došlo do nastavka negativnih trendova demografskih kretanja stanovništva. Takođe, veoma je bitno naglasiti da je Strategija prema mladima potvrdila da mladi koji su nezaposleni te mladi koji su bili diskriminirani i isključeni iskazuju veće ocjene u tvrdnjama koje govore o napuštanju Tuzlanskog kantona i Bosne i Hercegovine.

⁴ Strategija prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024.

Pregled broja mladih u odnosu na ukupan broj stanovništva u 2023. godini⁵

Teritorija	Spol	Ukupno	15-35	%
Tuzlanski kanton	S	430.571	113.564	26,37
	M	210.259	58.362	27,75
	Ž	220.312	55.202	25,05

Analizom svih dostupnih podataka uočeno je da ne postoje pouzdani podaci koji dokazuju procenat odlaska građana i mladih sa područja Tuzlanskog kantona. Podaci sa kojima raspolaže Ministarstvo, a koji su ustupljeni od strane JU Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona ukazuju da je jedan od načešćih razloga odlaska mladih sa područja Tuzlanskog kantona nezaposlenost. Međutim ono što ohrabruje jeste činjenica da se na području Tuzlanskog kantona bilježi kontinuirano povećanje broja zaposlenih, a o čemu će svakako biti govora u nastavku Informacije. Odliv intelektualnog kapitala predstavlja jedan od ključnih izazova vlasti na svim nivoima u Bosni i Hercegovini. Suočeni sa činjenicom da Bosnu i Hercegovinu napuštaju ne samo mladi već i cijele porodice, svjesni smo neophodnosti sprovođenja mjera koji će omogućiti bolji život građana na području Tuzlanskog kantona. Uvažavajući da su besperspektivnost, nizak životni standard, nezaposlenost najčešći razlozi zbog kojih se mladi odlučuju da napuste zemlju Ministarstvo kontinuirano provodi programe podrške mladima koji su usmjereni na rješavanje navedene problematike.

1.6 Mladi, formalno obrazovanje i cjeloživotno učenje

Pravo na obrazovanje je zagantovano i Međunarodnim sporazumima o ljudskim pravima, te se smatra da ostvarivanje ovog prava daje mogućnost djeci i odraslima da se uzdignu iznad siromaštva. Također stvara osnov za ostvarivanje drugih prava (ekonomskih, političkih, socijalnih, građanskih i kulturnih), a što će donijeti korist pojedincu i društvu. Najrazvijenije europske zemlje se ne izdvajaju samo po visokom udjelu visoko obrazovane radne snage nego i po većem interesu građana za cjeloživotno učenje i stjecanje novih znanja i vještina, što za posljedicu ima širenje i unapređenje kvalitete obrazovnih ponuda. Obrazovanje, učenje i profesionalna kompetentnost važan su dio nacionalnog identiteta i građanske kulture. Na obrazovanje se gleda kao na sigurnu investiciju u razvoju pojedinca i zajednice, pa javnost od vlasti i s pravom očekuje da obrazovanje stave među svoje razvojne prioritete. Škola, učenici, roditelji, i lokalna zajednica naročito promovišu i provode programe zajedničkog i organizovanog djelovanja i saradnje u borbi protiv zlostavljanja i zloupotrebe djece i mladih, borbi protiv droge, alkoholizma i drugih toksikomanija, pušenja i maloljetničke delikvencije, te svih drugih pojava koje ugrožavaju zdravlje i život učenika. Na nivou Federacije BiH nadležnost za obrazovanje raspoređena je na deset kantona. Sukladno podacima kojima raspolaže Ministarstvo jedan od uzroka niskog udjela visokoobrazovanih u Tuzlanskom kantonu jeste pasivnost mladih srednjoškolskog uzrasta koji se nakon završetka srednje škole u kojoj ili uopće nisu stekli ili su stekli kvalifikacije koje ih ne čine dovoljno konkurentnim na tržištu radne snage odlučuju okončati svoje obrazovanje stjecanjem srednjoškolske diplome. Rješavanje posebnih problema mladih koji ranije napuštaju školu dio je akcija koje društvo treba poduzeti kako bi se podigla obrazovna struktura stanovništva.

⁵ Federalni zavod za statistiku

Stanovništvo staro 15 i više godina prema školskoj spremi, starosti i spolu u Tuzlanskom kantonu, Popis 2013⁶

Starost	Spol	Ukupno	Bez ikakvog obrazovanja	Nepotpuno osnovno obrazovanje	Osnovna škola	Srednja škola	Specijalizacija poslije srednje škole	Viša škola i prvi stepen fakulteta	Visoka škola/fakultet/a kademija/univerzitet
Ukupno	Ukupno	375.224	19.235	40.851	86.031	191.001	2.692	7.370	28.044
	Muški	181.535	3.089	10.230	34.890	112.695	2.325	4.293	14.013
	Ženski	193.689	16.146	30.621	51.141	78.306	367	3.077	14.031
15-19	Ukupno	32.263	538	331	21.730	9.604	-	60	-
	Muški	16.556	291	164	10.872	5.202	-	27	-
	Ženski	15.707	247	167	10.858	4.402	-	33	-
20-24	Ukupno	31.620	211	282	1.793	26.569	109	212	2.444
	Muški	16.209	99	138	739	14.198	56	80	899
	Ženski	15.411	112	144	1.054	12.371	53	132	1.545
25-29	Ukupno	33.046	255	394	2.757	23.254	79	349	5.958
	Muški	16.947	120	169	988	13.113	55	140	2.362
	Ženski	16.099	135	225	1.769	10.141	24	209	3.596
30-34	Ukupno	31.480	251	747	4.713	20.206	98	455	5.010
	Muški	15.950	106	255	1.545	11.541	77	186	2.240
	Ženski	15.530	145	492	3.168	8.665	21	269	2.770

Uz zapošljavanje i ekonomiju, obrazovanje i obuka su najvažniji elementi kojima se određuje ekonomski i socijalni položaj mladih, te najvažniji elementi politika prema mladima. Kao što je i definirano Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, obrazovanje je jedno od osnovnih ljudskih prava. Što se tiče visokoškolskog obrazovanja, Bolonjski proces je najvažnija i sveobuhvatna reforma visokog obrazovanja u Evropi. Budući da BiH teži ulasku u Europsku uniju, potrebno je i da u domeni obrazovanja mladih ispuni određene kriterije date u konvencijama Europske unije i strategijama Europske unije. Studenti su za razliku od srednjoškolaca dosta proaktivniji, te učestvuju u dešavanjima u svojim lokalnim zajednicama na području Tuzlanskog kantona, a što je vidljivo i iz izvještaja za prethodne godine koje je Vijeće mladih Tuzlanskog kantona dostavilo Ministarstvu. Prethodna iskustva pokazuju da su najčešće upravo srednjoškolci nosioci omladinskog aktivizma u mjestima u kojima žive. Kada je u pitanju **neformalno obrazovanje** s obzirom da je evidentno da današnje potrebe tržišta rada nisu usklađene s formalnim obrazovnim programima to su mladi ljudi upućeni da samoinicijativno vlastitim aktivizmom kroz neformalno i informalno obrazovanje stiču potrebna znanja i vještine koji će im omogućiti osobni razvoj i obezbjediti bolje mogućnosti zapošljavanja, pa i samozapošljavanja. Ministarstvo je u 2023. godini putem Javnog poziva za odabir korisnika sredstava sa pozicije „Podrška mladima“ u 2023. godini za projekte omladinskih udruženja i projekte udruženja i fonadacija namjenjene mladima između ostalog podržalo projekat Udruženja "Centar za promociju cjeloživotnog učenja Erazmo" Tuzla pod nazivom „Objektno, napredno, mobilno do zaposlenja“ i Udruženja Informativni centar osoba sa Invaliditetom "LOTOS" Tuzla pod nazivom „Programi profesionalne orjenntacije za mlade osobe sa invaliditetom“. Oba projekta su usmjerena na mlade i sticanje sticanja vještina radi lakšeg zapošljavanja, što je vrlo relevantno u svjetlu činjenice da je nezaposlenost mladih

⁶ Federalni zavod za statistiku

rastući problem koji nepovoljno utječe na pojedinca i društvo. Posebno je u nepovoljnom položaju kategorija mladih koji su završili školovanje, nisu uposleni niti pohađaju neku vrstu obuke. Zbog toga je od izuzetnog značaja proaktivan pristup mladih ljudi u cilju sticanja vještina radi lakšeg zapošljavanja, pa i kroz omladinski aktivizam i uključenost u razne aktivnosti omladinskih organizacija.

1.7 Nezaposlenost mladih

Uz obrazovanje zapošljavanje i ekonomija su najvažniji elementi kojima se određuje ekonomski i socijalni položaj mladih, te najvažniji elementi politika prema mladima. Visoka stopa nezaposlenosti koja, čini se, postaje trajno obilježje BiH društva, prijeti da mladi umjesto društvenog resursa postanu stvarni društveni problem s ozbiljnim i dugotrajnim posljedicama po stabilnost i razvoj društva. U takvoj je situaciji važno saznati kako mladi vide tržište radne snage, odnosno koje profesionalne i lične kvalitete imaju na umu kad razmišljaju o tome kako brže doći do odgovarajućeg zaposlenja te kakvo radno mjesto priželjkuju i u kojemu sektoru. Nemogućnost zapošljavanja gorući je problem mladih na području Tuzlanskog kantona, posebno onih s kvalifikacijama za radnička zanimanja. Prema podacima JU Službe za zapošljavanje Tuzlanskog kantona u decemru 2023. godine broj registrovanih nezaposlenih osoba u dobi između 15 i 35. godine iznosi 20.512, a što je za 350 manje u odnosu na isti period 2022. godine. Od ukupnog broja registrovanih nezaposlenih mladih osoba najviše je kvalifikovanih radnika i lica sa srednjom stručnom spremom. U odnosu na 2022. godinu vidljivo je smanjenje broja registrovanih nezaposlenih osoba sa visokom stručnom spremom. Strategija prema mladima Tuzlanskog kantona 2021-2024 potvrdila je da mladi koji su nezaposleni, te mladi koji su diskriminirani nerijetko tvrde da bi napustili BiH ili su to već uradili.

Podaci o nezaposlenim mladima od 15 do 35.godina starosti u 2023.godini⁷

Godine starosti	Spol	Ukupno	STEPEN STRUČNE SPREME							
			VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PK	NK
15-19	Ukupno	1917	0	0	604	0	1	922	0	390
	Žene	985	0	0	378	0	0	364	0	243
20-24	Ukupno	5452	353	8	2639	4	1	1678	3	766
	Žene	3440	274	6	1716	3	1	901	0	539
25-29	Ukupno	7023	1185	21	2973	1	2	1852	2	987
	Žene	5021	863	13	2236	1	2	1149	1	756
30-34	Ukupno	6120	864	11	2321	4	5	1878	10	1027
	Žene	4529	680	7	1806	3	4	1259	5	765
UKUPNO	Ukupno	20512	2402	40	8537	9	9	6330	15	3170
	Žene	13976	1817	27	6136	7	7	3673	6	2303

Prema podacima JU Službe za zapošljavanje Tuzlanskog kantona 8.537 mladih ljudi srednje stručne spreme je bez radnog iskustva, dok je prema evidenciji 2.402 mladih ljudi sa završenim fakultetom (VSS) bez radnog iskustva u struci, a što je poražavajuća činjenica.

Finansijska podrška mladima iz sredstava Budžeta Tuzlanskog kantona za 2023. godinu

Ministarstvo konstantno nastoji ići u korak sa vremenom i vrlo je svjesno činjenice da su svi propisi koji su trenutno doneseni a tiču se oblasti mladih živa materija, te će nastojati da i u narednom periodu kontinuirano prilagođava svoje programe namijenjene mladima osluškujući njihove potrebe, a sve u cilju kako bismo bili sigurni da je kreirane programe moguće provesti na terenu te da su isti usmjereni na stvarne potrebe mladih. Ministarstvo je dalo svoj doprinos

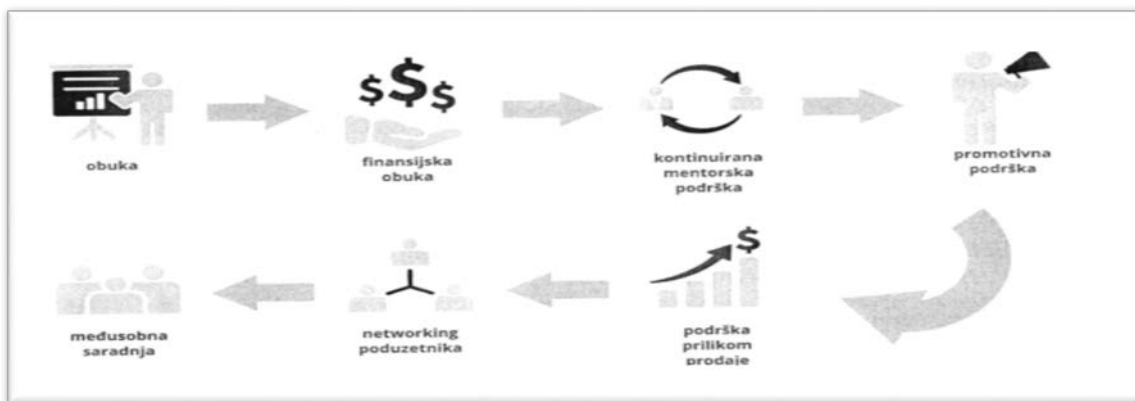
⁷ Podaci JU Služba za zapošljavanje TK

poboljšanju položaja mladih na području Tuzlanskog kantona kroz provođenje programskih aktivnosti koje obuhvataju:

1. Osiguravanje prilika za samozapošljavanje mladih sa područja Tuzlanskog kantona,
2. Unapređivanje politike stambenog zbrinjavanja mladih sa područja Tuzlanskog kantona,
3. Promicanje omladinskog aktivizma na području Tuzlanskog kantona,
4. Unapređivanje natalitetne politike na području Tuzlanskog kantona.

1.8 Osiguravanje prilika za samozapošljavanje mladih sa područja Tuzlanskog kantona

Na području Tuzlanskog kantona je zahvaljujući predanosti, stručnosti i viziji prvenstveno Ministarstva te Investicijske fondacije IMPAKT od 2021. godine podržana čak 101 poslovna ideja na području 11 lokalnih zajednica. Ministarstvo je i u 2023. godini nastavilo sa realizacijom programa „IMPACT inkubator poslovnih ideja“ na području Tuzlanskog kantona za čije namjene je iz Budžeta Tuzlanskog kantona izdvojeno 220.000,00 KM. Program IMPACT inkubator poslovnih ideja Tuzlanskog kantona u 2023. godini obuhvatio je program poduzetničke obuke te finansijsku, stručnu, mentorsku i promotivnu podršku za mlade na području 11 lokalnih zajednica u Tuzlanskom kantonu a realizovao se i kroz angažman Službe za zapošljavanje TK. Lokalne zajednice u programu su učestvovala sa po minimalno 5.000,00 KM. Saradnja je rezultirala sa preko trideset podržanih poslovnih poduhvata mladih. Projekat obuhvata program preduzetničke obuke te finansijsku, stručnu i mentorsku podršku za nove poslovne poduhvate mladih u dobi od 18 do 35 godina. Preduzetnička obuka ima za cilj jačanje ličnih poduzetničkih kapaciteta, razvoj poslovnog modela i plana, tehničkoj implementaciji proizvoda i/ili usluga te mentorstvo u registraciji i razvoju biznisa. Program je jedan od planiranih projekata u okviru Strategije za mlade Tuzlanskog kantona i nastavak vrlo uspješnog projekta koji je započeo 2021. godine. Nakon završetka obuke mladi prezentiraju svoje poslovne ideje, dok se za najbolje osigurava daljnja stručna i finansijska podrška. Budućim mladim poduzetnicima u Tuzlanskom kantonu realizacijom ovog Programa sa partnerima omogućeno je mladima da svoju ideju sprovedu u djelo, da razmijene ideje sa drugim mladim poduzetnicima, podijele kontakte koji na kraju nerijetko rezultiraju uspješnom poslovnom saradnjom. Dodatno vrijedi istaći i činjenicu da umrežavanje igra značajnu ulogu u poduzetničkom procesu i predstavljaju bitan čimbenik privrednog razvoja. Ministarstvo je svjesno činjenice da je odlazak mladih kompleksan problem koji zahtjeva i specijalan pristup, te da je ključ rješenja problema u omogućavanju lakšem pristupu finansiranju poduzetnicima, stvaranje novih preduzeća, olakšice u smislu nameta, međutim također smo vrlo svjesni nadležnosti koje imamo, te se trudimo izvući maksimum iz onoga unutar čega možemo djelovati. Naš doprinos omladini koja živi na području Tuzlanskog kantona je realizacija ovog Programa, našim uspjehom smatramo i animaciju mladih ljudi da učestvuju na treninzima i obukama, podstičući ih da razmišljaju proaktivno i poduzetnički, pa možda čak i započnu biznis nezavisno od toga da li će na kraju dobiti finansijsku podršku u okviru ovog Programa. Nadalje jedan od ključnih efekata ove saradnje jeste sinergija vladinog i nevladinog sektora ujedinjena ka zajedničkom cilju - zajedničkom inovativnijem pristupu i radu za budućnost u zajednicama Tuzlanskog kantona. Sinergijski pristup omogućava izradu sistema kontinuiranog unapređenja i poboljšanja položaja mladih ljudi u Tuzlanskom kantonu, a u skladu sa najboljim europskim praksama, posebno u domenu afirmacije aktivnijeg društvenog djelovanja mladih i stvaranju boljih uslova življenja u zajednicama Tuzlanskog kantona.

1.9 Unapređivanje politike stambenog zbrinjavanja mladih na području Tuzlanskog kantona

Mladi u Bosni i Hercegovini, ali i u Tuzlanskom kantonu se suočavaju i sa problemom neriješenog stambenog pitanja, jer i oni koji imaju posao zbog niskih prosječnih primanja i nepovoljnih uslova kreditiranja uglavnom ostaju živjeti u roditeljskim kućama ili iznajmljuju stanove. S tim u vezi Ministarstvo je prepoznalo neophodnost sprovođenja i unapređenja efikasne politike stambenog zbrinjavanja mladih kroz subvencioniranje plaćenih kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje. Program Subvencioniranje kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih je program koji se realizuje od osnivanja Ministarstva. Korisnici sredstava za subvencioniranje kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih su mlade osobe između 18 i 35 godina sa prebivalištem na području Tuzlanskog kantona. Poređenja radi u 2022. godini sredstva su dodijeljena za 76 korisnika u ukupnom iznosu od 174.500,00 KM dok su u 2023. godini za 73 korisnika dodijeljena sredstva u istom iznosu. Također važno je za napomenuti da je u 2023. godini u odnosu na prethodnu godinu vidljivo neznatno smanjenje broja korisnika ovog Programa, te je smanjen broj prijava, ali je nesporno da se i dalje Program uspješno provodi, te da predstavlja značajnu podršku mladima prilikom kupovine njihove prve nekretnine.

1.10 Unapređivanje natalitetne politike na području Tuzlanskog kantona

Uzimajući u obzir visoke cijene i nizak standard življenja, te nedostatak mogućnosti pristojnih uslova za formiranje i širenje porodice Ministarstvo je još u 2021. godini po pri put omogućilo mladim roditeljima sa područja Tuzlanskog kantona da subvencioniraju troškove smještaja i boravka djece u predškolskim ustanovama putem svog Programa podrške mladima „Subvencioniranje troškova mladima za smještaj i boravak djece u predškolskim ustanovama“. Korisnici sredstava za subvencioniranje troškova smještaja i boravka djece u predškolskim ustanovama su mlade osobe između 18 i 35 godina sa prebivalištem na području Tuzlanskog kantona, jedan od uslova koji podnosioci prijava treba da ispune jeste i taj da dijete na koje se prijava odnosi u predškolskoj ustanovi boravi minimalno šest mjeseci, te da je predškolska ustanova u koju je smješteno upisana u Registar predškolskih ustanova koje vodi Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona. Ministarstvo je sa provođenjem ovog Programa nastavilo i u narednim godinama, te su očekivano 2022. i 2023. godina, bile godine ogromne zainteresovanost mladih sa područja Tuzlanskog kantona za program. Na Javni poziv je pristigao i veliki broj prijava, te su sredstva dodijeljena 161 korisniku. Analizom realizovanog programa u 2023. godini utvrđeno je da je su svi podnosioci potpunih prijava ostvarili pravo na subvenciju, te da se najveći broj prijava odnosio na jedno dijete. Ministarstvo je provođenjem ovog Programa usmjerilo politike

prema mladima ka razvoju natalnih programa i politika, jer i pored stalno prisutnih trendova migracija koje utiču na smanjenje broja stanovnika, pravilnim usmjeravanjem politika prema mladima moguće je na određeni način utjecati i na razvojnu natalnu politiku.

1.11 Promicanje omladinskog aktivizma na području Tuzlanskog kantona

Značajan dio Budžeta Ministarstva usmjeren je u oblasti u kojima mladi direktno ili indirektno zadovoljavaju svoje potrebe i ostvaruju svoja prava. Ministarstvo kontinuirano od svog osnivanja podržava projekte omladinskih udruženja, dok je od 2022. godine u sklopu Javnog poziva podrška mladima omogućeno sufinansiranje programa/ projekata nevladinih organizacija (udruženja i fondacija) za projekte iz Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024. i Strategije razvoja Tuzlanskog kantona 2021-2027.godine, a sve u cilju jačanja omladinskog aktivizma na području Tuzlanskog kantona, te omogućavanja kvalitetnog sadržaja u svim lokalnim zajednicama. Javni poziv za odabir korisnika sredstava sa pozicije „Podrška mladima“ u 2023. godini za projekte omladinskih udruženja i projekte udruženja i fondacija za projekte namijenjene mladima koji je objavljen na web stranici Vlade i Ministarstva, a mladi, udruženja i fondacije su putem drugih kanala informisanja kao što su mediji, vijeća mladih i jedinice lokalne samouprave bili informisani o objavljenom javnom pozivu. Predmet Javnog poziva je bio razvrstan u dva programa, i to:

1. finansiranje i sufinansiranje projekata omladinskih udruženja (Program 1). Namjena je dodjela sredstava za finansiranje i sufinansiranje projekata omladinskih udruženja koji će imati za cilj unapređenje položaja mladih i jačanje omladinskog aktivizma u Tuzlanskom kantonu.
2. finansiranje i sufinansiranje projekata udruženja i fondacija za projekte namijenjene mladima (Program 2). Namjena je dodjela sredstava za finansiranje i sufinansiranje projekata nevladinih organizacija (udruženja i fondacija) za projekte iz Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024. i Strategije razvoja Tuzlanskog kantona 2021-2027. godine, a u cilju ostvarenja politika prema mladima, strategije prema mladima i programa djelovanja za mlade, u skladu sa potrebama i problemima mladih.

Posebno raduje činjenica da je odziv na Javni poziv bio zadovoljavajući, te je ukupno pristiglo 37 prijava po oba programa, što je značajno povećanje u odnosu na 2022. godinu kada je pristiglo ukupno 28 prijava. Po okončanju procedure po Javnom pozivu, pravo na dodjelu sredstava ostvarilo 9 omladinskih udruženja i 6 udruženja i fondacija za projekte namijenjene mladima u ukupnom iznosu od 102.180,00 KM.

Korisnici sredstava po programu „Finansiranje i sufinansiranje projekata omladinskih udruženja“

R. br.	Naziv omladinskog udruženja	Naziv projekta	Prijedlog odobrenih sredstava (KM)
1.	Vijeće mladih općine Gračanica	Mladi za mlade	3.000,00
2.	Udruženje mladih Babića "Sijedi krš" Gračanica	Summer School&Fest <<Babići 2023>>	3.000,00
3.	UG Eufonija Tuzla	Moć Muzike	3.000,00

Informacija o stanju u oblasti mladihu Tuzlanskom kantonu u 2023. godini

4.	Udruženje "Leptir" Doboje Istok	Digitalni svijet	3.000,00
5.	Muzičko obrazovni centar „Magnifico“ Živinice	Godišnji koncert MOC "Magnifico" 2023 godina	1.500,00
6.	UG "Jošak" Piskavica Gračanica	Osnaživanje vanjskih prostornih kapaciteta mladih 10 godina postojanja (2013-2023)	2.900,00
7.	Kulturno-umjetničko društvo "Litva" Banovići	Uzajamna posjeta mladih iz BiH i Hrvatske (Banovići- Zagreb), druženje uz narodne igre i tradicionalnu muziku	3.000,00
8.	UG Omladinski šahovski klub "Akademija Šampiona" Doboje Istok	Unapređenje položaja mladih putem šaha u Tuzlanskom kantonu	2.800,00
9.	Stonoteniski klub "Lukavac" Lukavac	Stonoteniska sekcija	2.400,00
UKUPNO			24.600,00

Korisnici sredstava po programu „Finansiranje i sufinansiranje projekata udruženja i fondacija (nevladine organizacije) za projekte namijenjene mladima“

R. br.	Naziv udruženja/fondacije	Naziv projekta	Prijedlog odobrenih sredstava (KM)
1.	UG Informativnicentar osoba sa Invaliditetom "LOTOS" Tuzla	Programi profesionalne orijentacije za mlade osobe sa invaliditetom	19,980.00
2.	Udruženje "Kulturnicentarroma" Tuzla	Poboljšanje pristupa zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti za rome/kinje na području Tuzlanskog kantona	13,930.00
3.	Udruženjecentar za promocijucjeloživotnogučenja ERAZMO Tuzla	Objektno, napredno, mobilno do zaposlenja	16,980.00
4.	Udruženjeroma "Euro-rom" Tuzla	Unapređenje položaja mladih Roma/kinja da budu ravnopravni na tržištu rada na području Tuzlanskog kantona	13,690.00
5.	UG za razvojmuzičke scene "Tuzla	Muzički studio za djecu,	6,500.00

	uživo" Tuzla	mlade i odrasle	
6.	UG za razvojmuzičke scene "Tuzla uživo" Tuzla	Unapređenje i modernizacija produkcije kulturnih događaja	6,500.00
	UKUPNO		77.580,00

Pregledom projekata zaprimljenih po Javnom pozivu vidljivo je da mladi najuspješnije i najlakše zastupaju svoje interese kroz omladinski aktivizam: umrežavanje i sprovođenje projekata u cilju unapređenja kvaliteta života mladih, ali i ostvarivanja prava i jednakih mogućnosti učešća u različitim oblastima društva. Na kraju, ono što je najbitnije jeste da mladi treba što više da aktivno učestvuju u bilo kom obliku aktivizma i na taj način da doprinesu poboljšanju njihovog položaja u društvu. Iskustva mnogih zemalja su pokazala da bez aktivizma i učešća u društvenom životu mladi postaju „nevidljivi”, marginalizovani dio društva, a njihove potrebe bivaju zanemarene. Takva društva mladi napuštaju, tako da, pored mladih, i društvo ima veliku odgovornost da zadrži mlade ljude nudeći im više mogućnosti da ostvare svoje potrebe.

1.12 Ostale aktivnosti ministarstva u cilju poboljšanja kvaliteta življenja mladih na području Tuzlanskog kantona

Važno je za napomenuti da Ministarstvo u sklopu svojih programskih aktivnosti **realizuje i niz drugih aktivnosti, a koje proizilaze iz Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020-2024.godina.** U svrhu ispunjenja strateških ciljeva Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020-2024., Ministarstvo je u 2023. godini radilo na uspostavljanju odnosa sa relevantnim akterima u nevladinom sektoru. Nadalje Ministarstvo svoju kontinuiranu podršku pruža i Vijeću mladih Tuzlanskog kantona kao krovnom Vijeću mladih, a u 2023. godini za namjene njegovog funkcionisanja izdvojeno je 7.600,00 KM što je smanjenje u odnosu na prethodnu godinu, a razlozi su objektivne prirode vezani za prepreke u funkcionisanju Vijeća mladih Tuzlanskog kantona, a što je detaljnije objašnjeno u gornjem dijelu Informacije. Ministarstvo je kontinuiranom komunikacijom sa Vijećem mladih Tuzlanskog kantona i lokalnim zajednicama na području Tuzlanskog kantona obavještavalo sve zainteresovane o mogućnostima učestvovanja na raznim tečajevima i edukacijama iz oblasti mladih koje su prvenstveno organizovane u saradnji sa višim nivoima vlasti i stranim partnerima (EU institucijama), sa posebnim fokusom na partnerstvo između Evropske komisije i Vijeća Evrope.

Podrška mladima u 2023. godini

Kada je u pitanju ukupna podrška razvoju oblasti mladih ona se vrši iz budžeta različitih nivoa vlasti i veoma je rasprostranjena kroz različite resore od obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja, sporta i ostalih oblasti. U nastavku su prezentirani dostupni podaci o izdvajanjima iz budžeta različitih nivoa vlasti a koja su usmjerena na sprovođenje omladinskih politika i unapređenja stanja u oblasti mladih.

1.13 Podrška Ministarstva civilnih poslova BiH omladinskim programima u 2023. godini

Pri Ministarstvu civilnih poslova u okviru Sektora za obrazovanje uspostavljen je Odsjek za mobilnost i mlade. Međutim, na državnom nivou ne postoje konkretni programi usmjereni na omladinske politike, već su aktivnosti više usmjerene na koordinaciju aktivnosti i razmjene podataka sa domaćim i međunarodnim institucijama nadležnim za oblast mladih. Takođe, na nivou Bosne i Hercegovine još uvijek ne postoji zakon koji regulira opća pitanja mladih niti „krovno“ tijelo mladih. Značajan korak učinjen je 2004. godine kada je osnovana Komisija za koordinaciju pitanja mladih u Bosni i Hercegovini, kao stalno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Komisija djeluje pri Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine i nadležna je za koordinaciju aktivnosti svih aktera od značaja za promociju i zaštitu uloge i pozicije mladih Bosne i Hercegovine. Međutim, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine do danas nije usvojilo niti je u proceduru stavio okvirni zakon o mladima Bosne i Hercegovine. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine dodjeljuje sredstva za sport, kulturu, te ima programe za sufinansiranje nevladinih organizacija, ali konkretan budžet za politike prema mladima na državnom nivou nije uspostavljen.⁸ Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine djeluje kao koordinator u realizaciji programa za mlade koji proizilaze iz strateških dokumenata Europske unije ili su u vezi sa projektima koji se odnose na prekograničnu saradnju, uspostavljanje saradnje sa raznim zemljama putem memoranduma i sporazuma o saradnji a o čemu informišu različite nivoe vlasti, zbog obaveze pribavljanja mišljenja o nacrtima sporazuma i memoranduma. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine pismenim putem obavještava Ministarstvo Tuzlanskog kantona o seminarima, omladinskim projektima i događajima koji se dešavaju, a koje prosljeđujemo svim relevantnim akterima o oblasti mladih uključujući i Vijeća mladih sa područja Tuzlanskog kantona.

1.14 Poticaji mladima od strane Federalnog ministarstva kulture i sporta

Iz Budžeta Federacije BiH u 2022. godini realiziran je transfer za mlade putem Javnog poziva koji raspisuje Federalno ministarstvo za sport i mlade koje je i nadležno za oblast mladih na nivou Federacije BiH. U okviru ovog Javnog poziva dodijeljeno je 16.369 KM za 4 omladinska udruženja⁹, što je značajno manje u odnosu na 2022. godinu kada je dodijeljeno 39.850,00 KM za 6 omladinskih udruženja sa područja Tuzlanskog kantona. Vlada Federacije BiH izdvaja sredstva za mlade i kroz druge programe, ali do momenta izrade Informacije Ministarstvo nije dobilo zvanične podatke o istima. U nastavku dajemo pregled projekata koji su podržani od strane Federalnog ministarstva kulture i sporta, a za udruženja koja dolaze sa područja Tuzlanskog kantona.

Naziv udruženja	Naziv projekta	Iznos sredstava u KM
Udruženje građana- Udruženje mladih "Rebuff", Čelić	TechLab	6.000,00
Udruženje "Centar za edukaciju i obrazovanje", Tuzla	Poduzetničkim kompetencijama do radnog mjesta	3.369,50
Informativni centar za osobe s invaliditetom "Lotos", Tuzla	DRUG(I)JA-Smanjenje vršnjačkog nasilja nad djecom i mladima sa invaliditetom	3.000,00
Udruženje „Klub mladih Roma", Kiseljak-Tuzla	Jačanjem kapaciteta mladih Roma i Romkinja do integracije	4.000,00

⁸Prema informaciji Ministarstva civilnih poslova BiH

⁹ <https://www.fmsk.gov.ba/wp-content/uploads/2023/07/19-7-2023-H-ODLUKA-Transfer-za-mlade.pdf>

Prema podacima Federalnog ministarstva kulture i sporta u 2023. godini, isto nema predviđene programe podrške stambenog zbrinjavanja mladih u Federaciji BiH, studentske kredite niti nagrađivanja mladih kroz stipendiranje.

1.15 Poticaji mladima iz Budžeta Tuzlanskog kantona

Pored izdvajanja Ministarstva za programe namijenjene mladima već je naglašeno i izdvajanje sredstava iz drugih resora, a što su organi uprave naveli u aktima koje su dostavili Ministarstvu, pa je tako Ministarstvo zdravstva Tuzlanskog kantona u 2023. godini prema Vladi Tuzlanskog kantona uputilo prijedlog za uvrštavanje jednog omladinskog udruženja sa područja Tuzlanskog kantona na Program manifestacija od interesa za Tuzlanski kantona za 2023.godinu. U konkretnom slučaju radilo se o Studentskom vijeću Medicinskog fakulteta u Tuzli „Medicus“ sa projektima Ljetna škola reanimacije i „Tuzla Brain Week“, kao i Udruženje mladih „BaUM“ Banovići, sa projektom „Program očuvanja mentalnog zdravlja kod mladih“. Ministarstvo privrede Tuzlanskog kantona u 2023. godini nije imalo direktnih oblika podrške mladima kroz programe namijenjene isključivo mladima kao što su zapošljavanje, studentski krediti i stipendiranje, ali je realizacijom programa: Podrška razvoju Kantona pružilo određeni vid finansijske podrške mladim obrtnicima i preduzetnicima. Obzirom na nadležnost Ministarstva privrede ne odojeljuje sredstva namijenjena isključivo za mlade do 35 godina starosti, ali je u okviru kriterija za bodovanje aplikanta po javnom pozivu uvršten i kriterij „Broj zaposlenih mlađih od 35 godina“, a po kojem privredni subjekti i obrti koji zapošljavaju lica iz kategorije mladih mogu ostvariti određen broj bodova, te se na taj način nastoji indirektno stimulisati zapošljavanje mladih osoba na području Tuzlanskog kantona. Ministarstvo za boračka pitanja svake godine dodjeljuje stipendije za studente i učenike iz reda branilačke populacije, te je u 2023. godini dodjeljeno 899 stipendija za učenike srednje škole i 716 redovnih studenata dodiplomskog studija. Ministarstvo za boračka pitanja Tuzlanskog kantona realizuje i druge programe koji se odnose na korisnike iz reda boračke populacije i koji su indirektno povezani sa mladima i to za programe: Projekat zapošljavanja i samozapošljavanja djece iz reda porodica šehida-poginulih boraca, Projekat zapošljavanja i samozapošljavanja branitelja i članova njihovih porodica i Projekat stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa za branitelje i članove njihovih porodica koji imaju VSS (u okviru ovog projekta veliki broj mladih iz reda boračke populacije je angažovano kod raznih poslodavaca). Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona dodijelilo je 106 stipendija za nadarene učenike osnovne škole¹⁰, 94 stipendije za nadarene učenike srednje škole, 113 stipendija za nadarene redovne studente, 2 stipendije za nadarene redovne studente u statusu povratnika. Važno je istaći da su dodijeljene stipendije i za nadarene redovne učenike osnovnih i srednjih škola, kao i redovne studente koji su sa invaliditetom. Također ovo ministarstvo je u sklopu redovnih aktivnosti snosi troškove smještaja studenata u studentskim domovima. Ministarstvo pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona nema direktne oblike podrške koji se tiču direktno mladih, međutim Odlukom Vlade Tuzlanskog kantona o utvrđivanju broja pripravnika-volontera u pravosudnim institucijama angažovani su volonteri u pravosudnim institucijama na području Tuzlanskog kantona odnosno lica na stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa, te najveći broj volontera čine uglavnom mladi sa područja Tuzlanskog kantona. Ministarstvo finansija Tuzlanskog kantona je u 2023. godini refundiralo sudske i administrativne takse vezano za postupak upisa u registar za privredna društva i obrte, te je refundiralo troškove za nabavku fiskalnih uređaja u postupku fiskalizacije. Iako su podaci o iznosu refundacija dostavljeni zbirno, jasno je da je navedena mjera indirektno usmjerena na mlade.

¹⁰ u kategoriju mladih ulaze samo učenici osnovnih škola sa navršениh 15 godina.

1.16 Podrška mladima iz budžeta lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona

U svrhu uvida u budžetska izdvajanja za mlade na svim nivoima vlasti, Ministarstvo je i od lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona tražilo podatke o realizaciji programa namijenjenih mladima iz njihovih budžeta u 2023. godini. Efikasno oblikovanje i implementacija politike prema mladima na kantonalnom i gradskom/općinskom nivou zahtijeva definisanje institucionalnog okvira koji jasno opisuje aktere koji se bave (ili bi se trebali baviti) pitanjima mladih, ukazuje na djelokrug rada pojedinih aktera te mehanizam komunikacije između aktera koji su uključeni u proces oblikovanja i implementacije politike prema mladima.

Neki od programa podrške mladima koje realizuju lokalne zajednice sa područja Tuzlanskog kantona

GRAD/OPĆINA	2022. godina
BANOVIĆI¹¹	
1. Dodjeljivanje novčanih sredstava za kupovinu opreme za novorođeno dijete	45.000,00
2. Stručno osposobljavanje mladih	56.975,45
3. Podrška mladim učenicima i studentima za postignut izuzetan uspjeh u učenju i vladanju	1.500,00
4. Podrška mladima za organizaciju redovnog i vanrednog prevoza	56.537,00
5. YEP Inkubator poslovnih ideja- Impakt	20.0000,00
ČELIĆ	
1. Stipendiranje mladih	30.000,00
2. Subvencija prevoza učenicima srednjih škola	75.000,00
3. Podrška biznism mladih- IMPAKT inkubator poslovnih ideja	5.000,00
DOBOJ ISTOK	
1. Isplate stipendija	20.000,00
2. Fondacija Mozaik-projekti omladinski banke	12.040
3. nagrade učenicima za literarne radove	300,00
GRAČANICA	
1. Stručno osposobljavanje mladih	26.639,00
2. Stipendije učenike i studente	168.400,00
3. Prevoz učenika/studenata	72.728,00
4. Vijeće mladih	3.000,00
5. Budžet za mlade	29.400,00
6. Sufinansiranje troškova vantjelesne oplodnje	8.000,00
7. Transfer obrazovanje	14.491
8. Subvencija/podrška preduzećima pri zapošljavanju mladih	20.000,00
9. Omladinska banka Gračanica (mikrobiznisi i neformalne grupe mladih)	12.040,00
10. Pomoć marginaliziranim grupama mladih žena pri otvaranju prvog biznisa	20.000,00
11. Finansiranje redovnog rada Društvenog centra	5.000,00
12. Finansiranje i održavanje prostora Omladinskog centra	10.000,00
13. Finansiranje Impakt inkubatora-start up biznisi za mlade	30.000,00
GRADAČAC	
1. Omladinske organizacije za realizaciju projekata	15.000,00
2. Stipendije učenicima i studentima	132.800,00
3. Nagrade učenicima generacije osnovnih i srednjih škola	1800,00
KALESIJA	

¹¹ Prema podacima dostavljenim od strane nadležne općinske službe, podrška mladima kroz stipendiranje nije realizovana iako je planirana u Budžetu Općine Banovići za 2023. godinu sa iznosom od 85.000,00 KM. Navedeno je da je razlog za ovakvo postupanje činjenica da Općinsko Vijeće Banovići nije usvojilo Odluku o stipendiranju studenata i đaka.

Informacija o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu u 2023. godini

1. Stipendije za učenike i studente redovnog studija	116.550,00
2. Specijalizacija i školovanje	7.632,97
3. Volonterski rad	19.759,85
4. Nagrađivanje učenika završnih razreda osnovne škole	8.300,00 KM
5. Šampioni znanja	2.500
6. Nabavka senzora za kontinuirano mjerenje šećera u krvi	10.000,00
LUKAVAC	
1. Podsticaj mladima putem općinskog vijeća	8.119,70
2. Javni poziv podsticaj mladima-OCD	9.077,29
3. Rad Vijeća mladih	5.000,00
4. Poticaj zapošljavanja mladih kroz organizovanje start up centara	5.000,00
5. Stambeno zbrinjavanje mladih	24.999,00
6. Mobilnost mladih	5.000,00
7. Stipendije učenicima, studentima i uspješnim sportistima	177.250,00
8. Nagrade učenicima generacije	5.500,00
9. Podrška pri odbrani doktorske disertacije po javnom pozivu	8.000,00
10. Nabavka udžbenika i školskog pribora te stipendiranje učenika iz romske nacionalne manjine	11.750,00
11. Subvencioniranje karata učenicima iz kategorije socijalno ugroženih	14.012,00
12. Stipendije učenicima deficitarnih zanimanja	49.550,00
13. Nagrade izvrsnim mladima	4.000,00
TEOČAK	Nisu dostavili podatke
SAPNA	
1. Stipendiranje studenata i učenika generacije	7.000,00
2. Finansiranje omladinskih udruženja	3.000,00
3. Podsticaj zapošljavanja mladih (Impakt)	5.000,00
SREBRENİK	
1. Izrada strategije za mlade	5.700,00
2. Isplata stipendija	83.600,00
3. Projekti omladinskih udruženja	8.000,00
4. Vijeće mladih	4.000,00
TUZLA	
1. Nagrade studentima, učenicima i sportistima za natprosječan uspjeh	70.000,00
2. Vijeće mladih	12.000,00
3. Grant za projekte za mlade	45.000,00
4. Stambeno zbrinjavanje mladih	142.000,00
5. Grant za podršku privatnim preduzećima i poduzetnicima-projekat "Siguran start" (od 232 podržanih korisnika, 32% su mladi)	300.000,00
6. Grant za aktivnu politiku zapošljavanja-projekat "Zapošljavanje ranjivih kategorija" (od 15 podržanih korisnika 13 su mladi)	50.000,00
7. Jednokratna novčana pomoć za plaćanje dijela troškova redovnog školovanja za 553 učenika/studenta	82.950,00
8. Zdravstveno osiguranje za lica u stanju socijalne potrebe (55% korisnika su mladi)	109.823,89
9. Jednokratna novčana pomoć za refundiranje dijela troškova nabavke senzora za mjerenje šećera u krvi (42,85 % korisnika su mladi)	12.865,70
10. Nabavka opreme za novorođeno dijete (70% korisnika su mladi)	12.800,00
KLADANJ	
1. Stipendije učenicima i studentima	32.850,00
2. Subvencija troškova upisa u srednju školu	28.850,00
4. Omladinska banka	14.800,00
5. Prevoz učenika MSS "Musa Ćazim Ćatić"	94.698,45
6. Podrška udruženjima	1.000,00
ŽIVINICE	
1. Stambeno zbrinjavanje mladih	60.000,00
2. Stipendije učenicima i studentima	150.000,00

3. Podrška osnivanju biznisa "start up"	100.000.00
4. Program stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa	40.705.00
5. Školska takmičenja učenika na gradskom nivou, učenici generacije	15.000,00
6. Fondacija Mozaik-Grant omladinska banka za projekte	20.200.00

Prilikom izrade Informacije za 2023. godinu uporedili smo podatke sa podacima iz 2022. godine, te je utvrđeno da je nepromijenjeno stanje u pogledu lokalnih zajednica koje najviše izdvajaju za mlade, a to su: Gračanica, Tuzla i Živnice. Također važno je za napomenuti i da lokalne zajednice na području Tuzlanskog kantona provode projekte koji se ne tiču direktno mladih, ali su upravo mladi najzastupljenija kategorija aplikantata na projektima, tako da je institucionalna podrška mladima umnogome veća. Pohvalna praska dolazi iz Banovića gdje se na projektima „Subvencija za mlijeko“, „Podsticaj poljoprivrednoj proizvodnji“, „Subvencije za potporu i promociju obrta i poduzetništva“ prednost i dodatni bodovi prilikom vrednovanja prijave na projekte daju mladima sa područja Banovića. Vidljivo je da se najveća podrška iz budžeta lokalnih zajednica odnosi na oblast obrazovanja i socijalne politike, dok je mali iznos sredstava usmjeren na direktne projekte za mlade i omladinska udruženja. Mjere i aktivnosti koje se sprovode, a koje za cilj imaju poboljšanje položaja i života mladih u Tuzlanskom kantonu moraju biti systemske i harmonizirane od strane svih nivoa vlasti. S tim u vezi neophodno je nastaviti na kontinuiranoj razmjeni informacija, utvrditi strateške dokumente koji će se odnositi na predmetnu problematiku, definirati i implementirati zajedničke aktivnosti kako bi se kroz jedan systemski i koordiniran pristup i način prišlo rješavanju ove problematike. Ministarstvo će i u 2024. godini nastaviti sa aktivnostima saradnje sa lokalnim i kantonalnim institucijama i drugim relevantnim akterima sa ciljem doprinosa poboljšanja uslova života mladih na području Tuzlanskog kantona.

Smjernice za unapređenje položaja mladih i razvoj programa u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona za 2024. godinu

Jedan od ključnih dijelova Informacije predstavljaju smjernice za unapređenje položaja mladih i razvoja programa u oblasti mladih u 2024. godini. Ministarstvo je iste kreiralo u skladu sa Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju u FBiH, a na osnovu koje će se programi rada organa uprave donositi za trogodišnje razdoblje. Bitno je naglasiti da su ove smjernice u skladu sa Strategijom prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024. Iz ponuđenih smjernica vidljivo je da je u narednom periodu neophodno znatno ojačati omladinski aktivizam i posvetiti se uključivanju mladih koji imaju veliki potencijal u razvoj Tuzlanskog kantona. Programi koji budu usmjereni na jačanje omladinskog aktivizma i kapaciteta omladinskih udruženja jačaju i stanje u oblasti mladih. Realizacijom navedenih smjernica doprinijelo bi se unapređenju stanja u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona. Međutim, ovdje prije svega treba istaći da veliki dio predloženih aktivnosti nije samo u nadležnosti Ministarstva, već i drugih aktera, a realizacija planiranih aktivnosti zavisi od više faktora kao što su raspoloživa finansijska sredstva, spremnost Vijeća mladih Tuzlanskog kantona i vijeća mladih lokalnih zajednica na saradnju i implementaciju planiranih aktivnosti, spremnost lokalnih zajednica na saradnju u cilju usklađivanja programa i implementaciju projekata iz Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020-2024., spremnost omladinskih udruženja i ostalih organizacija civilnog društva za aktivizam i djelovanje kada su u pitanju programi za mlade, uticaj odluka koje se donose na višim nivoima vlasti i slično. Ono što je vidljivo je da su problemi u oblasti mladih veliki i da propuštanje provođenja mjera i aktivnosti na poboljšanje stanja može imati izuzetno teške posljedice po Tuzlanski kanton i implementaciju bilo kakvih razvojnih programa i projekata. Bez jačanja kapaciteta omladinskih udruženja nije moguće sprovoditi omladinske politike na kvalitetan način, te je upravo stoga prikaz smjernica koje slijede predstavljen u cilju jačanja

omladinskog aktivizma i kapaciteta omladinskih udruženja. Također Ministarstvo je u 2024. godini u Program „IMPAKT inkubator poslovnih ideja“ na području Tuzlanskog kantona prvi puta uključilo svih 13 lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona, što je potvrda kvalitete i održivosti projekta. Za 2024. godinu planirana su veća izdvajanja za „IMPAKT inkubator poslovnih ideja“ na području Tuzlanskog kantona, pa je tako Ministarstvo izdvojilo 300.000,00 KM, što je u poređenju sa prethodnom godinom za 40.000,00 KM više.

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
Ministarstvo za kulturu, sport i mlade

MINISTAR
mr. Damir Gazdić

Broj:
Tuzla, 30.05.2023. godine

B. Glavni program

Naziv glavnog programa	Šifra glavnog programa	Izvori i iznosi planiranih finansijskih sredstava u KM	
		Izvori	Iznosi
Poticanje i razvoj sportskih i kulturnih aktivnosti te unapređenje položaja mladih u Tuzlanskom kantonu	n/a (3201001)	Budžetska sredstva	4.046.099
		Kreditna sredstva	-
		Sredstva EU	-
		Ostale donacije	-
		Ostala sredstva	-
		Ukupno	4.046.099

Napomena: Glavni program se prenosi iz trogodišnjeg plana rada organa uprave.

B1. Programi (mjere) za implementaciju glavnog programa

Naziv programa (mjere)	Šifra programa	Indikator	Polazna vrijednost	Ciljna godišnja vrijednost
1. Jačanje institucionalnih kapaciteta u području implementacije politike prema mladima	n/a (32010004)	Broj implementiranih mjera prema mladima na godišnjem nivou	1 (2019)	4
		Iznos godišnjeg izdvajanja za program za mlade ¹	150.000 (2019)	824.000
		Iznos godišnjeg izdvajanja za sredstva za rad Vijeća mladih Tuzlanskog kantona ²	0 (2019)	20.000
2. Unapređenje uslova za razvoj i bavljenje sportom	n/a (32010002)	Broj izgrađenih sportskih sala	0 (2019)	1
		Broj izgrađenih sportskih dvorana	0 (2019)	1
		Broj izgrađenih sportsko rekreativnih terena na otvorenome	0 (2019)	2
		Vrijednost programa rekonstrukcije i opremanja sportskih objekata	0 (2019)	759.000
3. Unapređenje sistema rada sportskih organizacija na području Tuzlanskog kantona	n/a	Izrađen Registar sportskih klubova/udruženja i sportista	Ne (2019)	Da

¹ Iznosi odstupaju od planiranih vrijednosti po Strategiji razvoja TK 2021-2027, ali su usklađeni sa Budžetom za 2024.godinu

² Iznosi odstupaju od planiranih vrijednosti po Strategiji razvoja TK 2021-2027, ali su usklađeni sa Budžetom za 2024.godinu

	(32010002)	Vrijednost programa podrške sportskim organizacijama i sportistima ³	855.000 (2019)	1.341.000
		Usvojena Strategija razvoja sporta	Ne (2019)	Da
4. Unapređenje uslova za kulturno-historijski razvoj	n/a	Broj rekonstruisanih i dograđenih objekata u oblasti kulture	0 (2019)	12
		Broj izgrađenih objekata u oblasti kulture	0 (2019)	9
		Broj kulturnih manifestacija koje se organizuju tokom godine	75 (2019)	90
5. Podrška odjeljenjima i ustanovama za osiguranje uslova za efikasno obavljanje funkcije Ministarstva	n/a (3201001)	Omjer troškova administrativnog programa u odnosu na ukupan Budžet institucije	24% (2021)	17,3%

Napomena:

Programi (mjere) i indikatori organa uprave prenose se iz trogodišnjeg plana rada.

U tabelu B1. Dodaje se onoliko redova koliko je programa u sklopu glavnog programa, odnosno pojedinačnih indikatora u sklopu svakog programa.

B2. Aktivnosti/projekti kojim se realizuju programi (mjere) iz tabele B1.

Redni broj i naziv programa (mjere): 1. Jačanje institucionalnih kapaciteta u području implementacije politike prema mladima							
Naziv strateškog dokumenta, oznaka strateškog cilja, prioriteta i mjere koja je preuzeta kao program: Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021.-2027. Godine, Mjera 2.3.4.							
Naziv aktivnosti/projekta	Rok izvršenja	Očekivani rezultat aktivnosti/projekta	Nosilac (najmanji organizacioni dio)	PJP ²	Usvaja se? (Da/Ne)	Izvori i iznosi planiranih finansijskih sredstava u KM	
						Izvori	Iznos
1.1 Uspostaviti funkcionalan sistem rada sa mladima u skladu sa Zakonom o mladima F BiH	IV kvartal (kontinuirano)	100% implementirane mjere iz Zakona o mladima F BiH koje se odnose na obaveze kantonalnog nivoa administrativnog organizovanja	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade	-	DA	Budžetska sredstva	-
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	0
1.2. Povećati sredstva za finansiranje unapređenja	IV kvartal	1 službenik za rad sa mladima i obezbijeđeni uslovi za rad u	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade	-		Budžetska sredstva	-

						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	0
1.3. Izvršiti kontrolu i efekte dodijeljenih sredstava za projekte za mlade	I-II kvartal (kontinuirano)	100% pregledanih Izvještaja o utrošku dodijeljenih sredstava za projekte Podrške mladima kojima su dodijeljena sredstva u prethodnoj godini	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade	-	DA	Budžetska sredstva	0
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	0
1.4. Subvencionirati kamate na kredite za stambeno zornjavanje mladih	III-IV kvartal (kontinuirano)	100% aplikacija koji ispunjavaju kriterije podržano	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade		DA	Budžetska sredstva	210.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	210.000
1.5. Subvencionirati troškove mladima za smještaj i boravak djece u predškolskim ustanovama	III-IV kvartal (kontinuirano)	100% aplikacija koji ispunjavaju kriterije podržano	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade		DA	Budžetska sredstva	189.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	189.000
1.6. Podržati projekte omladinskih udruženja	II-IV kvartal (kontinuirano)	100% aplikacija koji ispunjavaju kriterije podržano			DA	Budžetska sredstva	35.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-

			Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade			Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	35.000
1.7. Podržati projekte udruženja i fondacija koji proizilaze iz strateških dokumenata	II-IV kvartal (kontinuirano)	100% aplikacija koji ispunjavaju kriterije podržano	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade		DA	Budžetska sredstva	75.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
Ukupno	75.000						
1.8. Realizovati program IMPAKT zapošljavanje i samozapošljavanje mladih na području JLS Tuzlanskog kantona	II-IV kvartal (kontinuirano)	Projekat realizovan na području svih JLS Tuzlanskog kantona koje su iskazale interes za učešće u projektu	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade		NE	Budžetska sredstva	300.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
Ukupno	300.000						
1.9. Podrška radu Vijeća mladih TK	II-IV kvartal (kontinuirano)	Prostor za rad i realizaciju projekata Vijeća mladih TK namijenjenih jačanju omladinskog organizovanja obezbjeđen	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade		DA	Budžetska sredstva	20.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
Ukupno	20.000						
1.10. Koordinirati i pratiti implementaciju Strategije prema mladima TK	IV kvartal (kontinuirano)	Izrađen izvještaj o implementaciji projekata iz Strategije prema mladima za period 2020. – 2023. godina	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade		NE	Budžetska sredstva	-
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-

						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	0
1.11. Realizovati projekte promocije mladih kroz medijsku promociju	IV kvartal (kontinuirano)	Potpisan ugovor i implementiran projekat medijske promocije mladih	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade		NE	Budžetska sredstva	15.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	15.000
1.12. Utvrditi uslove, kriterije i postupak raspodjele budžetskih sredstava sa potrošačke jedinice 32010004- Podrška mladima	II kvartal	Uslovi, kriteriji i postupak raspodjele budžetskih sredstava sa potrošačke jedinice 32010004- Podrška mladima utvrđeni za budžetsku 2024. godinu	Odjeljenje za kulturu, sport i mlade Odsjek za kulturu i mlade		DA	Budžetska sredstva	-
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	0
Ukupno za program (mjeru) 1.						Budžetska sredstva	844.000
						Kreditna sredstva	-
						Sredstva EU	-
						Ostale donacije	-
						Ostala sredstva	-
						Ukupno	844.000
Redni broj i naziv programa (mjere): 2. Unapređenje uslova za razvoj i bavljenje sportom							
Naziv strateškog dokumenta, oznaka strateškog cilja, prioriteta i mjere koja je preuzeta kao program: Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021.-2027. Godine, Mjera 2.4.1.							
Naziv aktivnosti/projekta	Rok izvršenja	Očekivani rezultat aktivnosti/projekta	Nosilac (najmanji organizacioni dio)	PJI ²	Usvaja se	Izvori i iznosi planiranih finansijskih sredstava u KM	